

Za take ljudi veljajo besede Kristusove, katere je nedavno v tej visoki zbornici izrekel vodja nasprotne stranke „Naj le gredo, slepci so in vodijo slepce, ako pa slepec vodi slepca, oba v jamo padeta“. V našem prepričanju, da je verska šola potrebna, nas pa tudi vsi dosedANJI govori niso mogli omajati ali premotiti.

Dovolite mi, da se nekoliko oziram nanje ter pred vsem bavim z neposrednim gospodom predgovornikom. Rekel je mej drugim, da se katoliška cerkev v Avstriji ne more pritoževati zaradi svojega položaja. Res je sicer, da nismo imeli kulturnega boja, toda ko bi bilo šlo po mišljenju in po volji častite nasprotne stranke posebno v onem času, ko je še imela tukaj večino, prizanešen bi tudi Avstriji ne bil ostal tak kulturni boj, kakoršen je morala doživeti Prusija; da se ni tako zgodilo, zahvaliti se nam v resnici nasprotni stranki, marveč višji volji. (Res je! na desnici.)

Častiti gospod poslanec se je skliceval na nekega moža na Kranjskem, ki si je pridobil za vravnanje kranjskega šolstva velike zasluge, in se je izjavil, naj se duhovščina zaveže, da se bo potegovala za šolo, namesto da od nje ljudi odvrča s pretenjem pekla. Treba je vedeti, kako se poroča o razmerah v jedni ali drugi deželi. Vzemite le pritožbe, s katerimi nasprotna stranka tarna zoper naše sedanje šolske razmere, in videli bode, da vse te tožbe zginejo v nič pri pravi luči.

Gospod poslanec se je skliceval na Tomaža Akvinskega, ki je rekel, da pristuje „ordinare de studio“ deželnemu knezu. Svetega Tomaža Akvinskega nimam pri roki, da bi primerjal zvezo tega izreka z njegovimi ostalimi razpravami, naglašal pa bi, da je imel Tomaž Akvinski vedno pred očmi krščansko državo, kateri more brez skrbi in bojazni prepustiti tudi vreditev ljudskega šolstva, kajti po njegovem mnenju ni medverske ali brezverske države, krščanska država bo pa gotovo ljudsko šolo vredila na verski podlagi.

Gospod poslanec je nadalje trdil, da je šola izključno državna. Tu bi se že raje pridružil včerajšnjemu govorniku, ki je rekel, da je šola narodova, oziroma deželna, kajti država ne plačuje troškov za ljudsko šolo. Ako vzamemo v roke proračun, najdemo, da znašajo državni troški za ljudsko šolo le 1,703.056 gld. Večji del troškov trpe dežele in temu primerno moral bi njihov glas imeti vpliv na vrejevanje ljudskega šolstva.

Topli priziv, kateri je obračal častiti gospod poslanec do mladih duhovnikov, ko jih je rotil, naj se ogibljejo protižidovskih smotrov, ima menda svoj izvir v potrnosti častite nasprotne stranke po izidu dunajskih volitev. (Klici na levici: O joj!) Bile so to prazne besede, ki nikakor ne zadevajo katoliškega duhovništva in ki ne dokazujejo ničesa. (Razburjenost na levici.)

Iznenadilo pa me je in moram najodločneje protestovati zoper umevanje, kakoršno nam je častiti gospod poslanec razkril o našem božjem Odrešeniku in apostolih. Čuli smo že nedavno oznambo Kristusa in krščanstva,

ki naravnost nasprotuje razlaganju, kakoršno imajo katoliški kristjanje o Kristusu in krščanstvu.

Katoliku Kristus ni žid, marveč Sin božji, druga oseba v sv. Trojici, Bog in človek ob enem, v njem vidi svojega Rešenika, svojega Odrešenika, svojega Izveličevalca. (Klici na levici: Ali je temu kdo oporekal?)

(Dalje nasled.)

Naši dopisi.

Z Dunaja dne 5. maja. — Katoliški Dunaj, volitve v okrajne odbore, Gautsch. — Danes obhajajo Francozi uradno stoletnico velikanskega prevrata političnega v letu 1789, in pomenljivo je, da ima danes tudi Dunaj za seboj teden, ki kaže kako velikanski prevrat se je tukaj dognal že samo v teku zadnjih 10 let. Z letom 1861. pričelo se je prosto politično gibanje, državni temeljni zakoni z leta 1867. pričajo, da se je prostost takrat resno nameravala za vse narode širne Avstrije, pa 1873. leto je kazalo, da so ono prostost porabili nemški liberalci samo zase, za svoje dobičkarije in pa v razcepljenje drugih narodov in v škodovanje krščanske vere in cerkve.

Prišel je grozoviti gospodarski polom in v vsi nagoti pokazala se je grda dobičkaželjna spridenost židovsko-liberalne stranke. Ljudje so spregledavali bolj in bolj in ne solzice se ni pretočilo ko je 1879. leta prevzel krmilo države grof Taaffe.

Ta mož ni nastopil kot strankar, temveč še danes kaže z dejanjem, pa tudi zagotavlja z besedo, da sicer obsoja vse napake prejšnjih vlad, da po moči hoče vstrezati vsem narodom, da hoče združiti vse avstrijske narode v krepko državo, da pa tudi v tej prihranjuje odlično, ako ne najodličnejše mesto, za Nemce avstrijske.

Dunaj je veliko, v resnici mednarodno mesto, dosedANJI zastopniki dunajski pa so bili do zadnjih let izključno vzeti izmed prejšnje židovsko liberalne stranke, ker ta ima v svojih omarah največ denarja in vrh tega ima še danes skoraj brez izjeme v svojih rokah vse dunajsko časništvo. — Žid sicer na Dunaji ni bil nikdar priljubljen, toda dobri tukajšnji kristjani smatrali so za zapoved liberalizma — prenašati vodstvo — izključno vodstvo židovsko in marsikoga v prejšnji dobi odgojenega bilo je sram, javno spoznati se za kristjana ali celo katolika, naravno, ker čital je lahko vsak dan v židovskih listih, da „vera je vraža“, in zasramovan, očitno zasramovan bil je v časnikih vsak, kedor bi se bil drznil v dejanji, izrekoma v političnem dejanji, kazati od židovstva neodvisnega kristijana. Nasproti pa se je glasno ploskalo onim in stavljali so se za izglede oni, ki so „tudi-kristjani“ vlekli z žido-liberalci. Takih nahaja se še danes v vsih vrstah človeške družbe; najslabeje pa, naravno, tako ravnanje pristaja kmetu in

duhovniku. Velika zasluga sedanje vlade je ta, da se je število duhovnikov-liberalcev skrčilo vsaj na višjih odličnih mestih — pri nas zelo na nič. In kaj je prej židovsko-liberalni Dunaj pokazal v minulem tednu? Pokazal je veličasten shod katolikov, pokazal je pri volitvah v mestno-okrajne zastope, razun Leopoldovega predmestja, čisto krščansko lice.

Tukaj danes pač ni prostora popisovati deležnike shoda katolikov, ne poročati o deloma v resnici izglednih govorih, celo sklepov tega shoda bi ne bilo moč spraviti na vse strani tega lista, pa toliko lahko navedem, da se je shod temeljito pečal z vsemi vprašanji javnega življenja, z odgojo in šolo, z vedo in umetnostjo, s silo delavca in z težavami kmeta, s časništvom in učenjastvom. Izrekoma pokazali so zbrani katoliki, da jim je bolj kot drugem pri srcu, prava prostost in pa pri srcu resnica v sklepu, naprositi sv. očeta, da ustanovi „naravoslovski zavod“ v Rimu, ki naj bi imel častno in pomenljivo nalogo dokazovati, da si vera in naravoslovje nikakor nista v nasprotju. Dopisu temu dal sim na čelo tudi ime naučnega ministra Gautscha. To čast v resnici zasluži, ker včeraj predložil je državnemu zboru naenkrat tri šolske zakone: Prvi imel bi ustreči tako zvani „verski šoli“, drugi ima ustanoviti za Lvov, Prago in Dunaj mesta podpredsednikov za deželne šolske svete in tretji ustanovlja stalne, v 8. in 9. red spadajoče okrajne šolske nadzornike, katere bi imel imenovati minister. O teh treh predlogih danes tukaj govoriti bilo bi preveč, to pa lahko omenjam kot skoraj sploh soglasno sodbo, da je z zakonom o verski šoli minister izzival splošno obsodbo, o ustanovitvi treh namestnikov ni, razun načeloma, vredno govoriti, tako imenovani in plačevani okrajni šolski nadzorniki pa bi bili vsakemu naučnemu ministru klešče, s katerimi vse naše ljudsko učiteljstvo napravi v kratkem času za svoje orodje. Vresničilo bi se potem: Dežela plačuje, minister zapoveduje.

Iz Ljubljane. — Deželno-zborske volitve za Kranjsko razpisane so za kmetijske občine za 4. dan julija, za mesta in trge za 8. dan julija in za veliko posestvo za 12. dan julija. Po tem, kar se do sedaj kaže, pričakovati je, da se zvršijo na Kranjskem volitve večinoma vsaj mirno. Vsem slovenskim volilcem priporočamo iz novega, naj imajo pri vseh svojih korakih in pri vsem delovanju pred očmi, da bode končni izid volitev za naš narod časten; v ta namen treba složnega in mirnega delovanja, da se izvolijo značajni, spretni in skušeni možje v zastop dežele, taki, ki vedno zvesto stoje pod geslom: za vero, dom, cesarja! To bode deželi in narodu v blagor, unanjim sosedom prijateljem in nasprotnikom pa v dokaz, da Slovenci na Kranjskem hočejo napredovati na oni poti složnega gospodarstva, katere se zvesto drže zastopniki slovenski v državnem zboru.

— Dr. Franc vitez Miklošič, najzasluženejši učenjak slovanskih jezikov, profesor in dvorni svetovalec prejel je od cesarja odlični naslov „Njegovega veličanstva tajni svetovalec z naslovom ekscelenca“. Gotovo je to odlikovanje zelo častno za vse Slovence, ki starosti učenjakov s polnega srca kličejo: Živijo!

— Gospod deželni predsednik baron Winkler podal se je na Dunaj, da se jutri pokloni cesarju.

— Osebne vesti. Presvetli cesar je imenoval državnega pravdnika pri okrožnem sodišči v Celji, g. dr. Adalberta Gertscherja, nadsodniškim svetovalcem pri deželnem sodišči v Ljubljani. — Gosp. dr. Josip Fon, izvrstni operateur v Zagrebu, je imenovan županijskim zdravnikom in zdravstvenim poročevalcem županije zagrebške.

— V državnem zboru imel je minuli ponedeljek govor g. poslanec dr. Ferjančič, ki je poljedelskemu ministru v spretni besedi priporočal pomoč zoper trtno uš, zgradbo hudournikov in osuševanje nižin na Notranjskem.

— Davkovski odsek rešil je v ponedeljek večer, kolikor sedaj moč ugodno, svojo nalogo glede znižanja hišnega davka, deloma potom zakona, deloma, kjer sedaj še ni bila mogoča dokončna pomoč, potom resolucij. Poročilo o tej zadevi ima se še te dni rešiti v državnem zboru.

— V Trst namerava se k krstu novega vojnega broda „Franc Jožef I.“, ki bode tam dne 18. maja, podati razun predsednika dr. Smolka in I. podpredsednika Chlumecky-a. še nad 100 poslancev, ki se tje peljejo v posebnem vlaku po noči k 18. maju.

— Pogreša se od torka minulega tedna sem gosp. Karol Ahčin, bivši trgovec in odbornik banke Slovenije, 70 let star. Sodi se, da se mu je pripetila nesreča.

— Žalostna osoda lahkomiselnih izseljencev. Od c. kr. deželne vlade smo dobili izpisek iz pisma nekaterih kranjskih izseljencev v Braziliji (J. Ogulina in tovarišev), ki označuje žalostno stanje kranjskih izseljencev. Imenovani J. Ogulin je pisal pismo dne 7. januarja t. l. iz Joinville-a c. kr. avstrijskemu generalnemu konzulatu v Rio de Janeiru. Mej drugim piše: „Dne 17. decembra 1888 smo prišli v Sao Francisco, od tam so nas v mali ladiji prepeljali v Joinville. Ko smo stopili na suho, peljali so nas v neko barako, kjer smo še danes. Bili smo tri, štiri dni v Joinville-u, a nihče se ni brigal za nas. Konečno je prišel nekdo od vodstva in poslal nas v pragozd. Tam nas je vprašal pomagati inženere, ali smo vzeli seboj orodje in živež? „Ne!“ smo odgovorili. — „Kaj pa hočete tukaj?“ — „Delali bi radi.“ — „Jaz nimam živeža za Vas in tudi ne orodja“, rekel nam je. Šli smo nazaj v Joinville in morali smo delati kot sužnji, da ne bi lakote umrli. Ne moremo ne naprej, ne nazaj, ker ničesa ne dobimo, kar so nam obljubovali. Srčno prosimo pomoči in rešitve; ali naj nas premestijo v boljši kraj, ali pošljejo v domovino. „Kleče prosimo pomoči.“ Generalni konzulat v

Rio de Janeiru ni mogel nesrečnežem pomagati z denarjem in tudi ne poslati jih domov.

— Grad Majerling so pričeli podirati; na istem mestu bodo karmelitarice sozidale samostan. Mrtvaška soba cesarjevičeva bode predelana v kapelo.

— Nova pošta se je pričela z dnem 1. maja v Lučah na Štajerskem, ki ima zvezo z pošto na Ljubnem.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Cesar sedaj stalno biva na Dunaji in sprejema v splošnih avdijencah vsak ponedeljek in četrtek. Zadnji ponedeljek sprejel je med drugimi tudi predsednika shoda katolikov grofa Blooma.

V soboto večer umrl je v Arko na Tirolskem 8letni sin nadvojvoda Salvator-ja — brat ženina nadvojvodice Valerije.

Govor kneza Lichtenstein-a pri obedu koncem shoda katolikov, o čegar mojsterski sestavi je bila sodba splošno soglasna, dela sedaj med tukajšnjim židovskim trgovstvom veliko vriša in v ponedeljek večer sklenila je tukajšnja borsna zbornica, da hoče prirediti proti temu govoru izjavo in čin v veliki sijajni meri, ter v sodelovanje povabiti druge trgovske kroge.

To je dokaz, da je knez Lichtenstein s svojim govorom zadel sredo boleče rane današnje dunajske družbe.

Državni zbor nadaljuje precej obširno razpravo o proračunu poljedelskega ministerstva. Pri tej oglašajo se deloma, kakor vsako leto, Nemci s Češke s tožbo, da vlada noče posebej podpirati njihovih izključno nemških kmetijskih družb. Vlada pa dosledno odgovarja, da gospodarske stvari cele dežele podpira pri deželnem kulturnem svetu, kateri se ozira na gospodarske potrebe vsega kraljestva, zato tudi v gospodarskih zadevah noče zavzimati narodnega stališča ter s tem širiti, vsaj pri gospodarskih vprašanjih, po vsem neopravičeni narodni razpor.

Izmed družih govornikov oglašala se je večina vinorejcev pri opraskanji vojske zoper trtno uš. Z juga govorili so k tej stvari posebno poslanec dr. Gregorec, baron Moscon in pa dr. Ferjančič. Tožbe letele so večinoma na to, da se iz ministerstva ven, izrekoma po sekcijskem načelniku baronu Pretis-u, stalno goji neka nezaupnost nasproti strajnosti ameriških trt in da je s tega stališča tudi podpora vladna za vinorejce le polovičarska — nezadostna.

Minister Falkenhayn je, se ve da, trdil, da se v obče ne more mnogo ugovarjati zoper vspehe z amerišskimi trtami, da pa še vendar dosedanje poskušnje

niso tako potrjene, da bi vlada mogla prevzeti odgovornost, da bode s tem nevarnost preteča po trtni uši, za vinorejce stalno odpravljena. Sicer pa je delovanje vladno zadostno, celo toliko, da v nekaterih krajih ne more spečati ameriških trtnih sadik.

Poslanec Ferjančič govoril je pa poleg preteče nevarnosti po trtni uši, tudi o pogozdovanji Krasa, o škodah prizadetih po podzemeljskih vodah na Notranjskem in o hudournikih v Vipavi.

Poljedelskega ministerstva proračun dognan je bil včeraj, potem se je pričel proračun pravosodnega ministerstva in pa finančni zakon, za kar se računa daljnjih 4 do 5 sej, o čemer bode odločevala obširnost razprav.

Razun državnega proračuna se ima rešiti nekoliko manjih, pa pomenljivih predmetov, izrekoma: poročilo davkovskega odseka o znižanji hišnega davka, ki obeta davkoplačevalcem takoj nekoliko polajšav, že nekoliko obeta se jih takoj na jesen, tako da te in une dobe veljavo z novim letom; dalje poročilo odseka za znižanje pristojbin, posebno pri prenašanju lastnine po kupu in dedščini glede manjih zemljišč. Polajšave se proračunajo na 1,250,000 gl., kateri se pa ob enem nadomesti s povikšanimi pristojbinami na dobitke v loteriji in pri igrah. — Dalje se nameravajo še sprejeti nekatere polajšave pri potrjevanju podpisov (legalizacijah). In konečno se namerava še rešiti nekatere volitve o poslancu Bloch-u in Auspitz-u, za katere je predsednik zastavil svojo besedo, in pa nakup kósa dunajske zvezne železnice za državo in pa zamena nekaterih nepremaklin blizo Dunaja.

Ruska. — Čuje se, da se razmere med Rusko in Turško izdatno boljšajo. Minister Tolstoj je umrl.

V Petrograd je došel bivši srbski metropolit Mihael, ter je bil sprejet od cara in odličnih oseb ministerstva in dvora. Vrne se nazaj čez Moskvo v Beligrad.

Žitna cena

v Ljubljani 13. aprila 1889.

Hektoliter: pšenice domače 5 gold. 83 kr. — banaške 6 gold. 80 kr. — turšice 5 gold. 30 kr. — soršice 5 gold. 80 kr. — rži 4 gold. 50 kr. — ječmena 4 gold. 33 kr. — ovsa 3 gold. — kr. — ajde 4 gold. 33 kr. — ovsa 2 gold. 44 kr. — Krompir 2 gold. 41 kr. 100 kilogramov.

V Kranji 11. aprila.

Hektoliter: Pšenica 6 gold. 18 kr. — Rž 4 gold. 55 kr. — Oves 2 gold. 60 kr. — Turšica 4 gold. 54 kr. — Ječmen 1 gold. 22 kr. — Ajda 4 gold. 22 kr. — Slama 100 kilogr. 1 gold. 60 kr. — Seno 2 gold. — kr. — Špeh 1 kilogr. 44 kr.